

Ο Προηγούμενος Βασίλειος Ιβηρίτης για τον Γιάννη Τσαρούχη

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Γέρ. Βασίλειος Ιβηρίτης \(Γοντικάκης\)](#)
[/ Ορθόδοξη πίστη](#)

Τον Τσαρούχη τον γνώρισα γέρο στο Άγιον Όρος, όταν ερχόταν και παρακολουθούσε την Μεγάλη Εβδομάδα. Ήταν άνθρωπος ώριμος, με βαθιά σοφία και ανθρωπιά, που για να την φθάσης, πρέπει να έχει πονέσει πολύ, και να είσαι ευγνώμων γι' αυτό. Είχε μέσα του σαφήνεια και τόλμη, που έμοιαζε με τη σαφήνεια και την τόλμη του Αγίου Όρους.

Έτσι δεν μπορείς, ούτε έχει νόημα, μιλώντας για τον Τσαρούχη να απαριθμήσεις τα προσόντα και τις ικανότητές του. Αυτό που του χαρίστηκε είναι η σύνθεσις και η υπέρβασις όλων, και η άφιξις του δια της αληθούς μετανοίας στο μακάριον τέλος, που καταυγάζει τον άνθρωπο με ιλαρόν φως αγίας δόξης.

Ο Τσαρούχης δεν ήταν ένας απλός καλλιτέχνης ή στοχαστής. Τέτοιους έχουμε

πολλούς. Ήταν πνευματικός άνθρωπος, με την αληθινή σημασία του όρου. Και σε μιάαπλή του φράσι περιέκλεισε και απεκάλυψε όλο το πνευματικό του μεγαλείο και τη δύναμι.

Όταν τον ρώτησα αν ευτύχησε στη ζωή του, είπε: «Τώρα, με τα γεράματα και τη αρρώστια, νοιώθω ευτυχισμένος, γιατί βρήκα αυτό που ζητούσα. Όταν ήμουν νέος, ήμουν δυστυχής, γιατί έψαχνα όλα αυτά, και δεν ταεύρισκα».

Αυτό είναι το επαναστατικό και γαλήνιο του Τσαρούχη, που πήρε από την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Για να απαντήσει έτσι, σημαίνει ότι είχε δύναμι που ανατρέπει την καθεστηκυία τάξι της φθοράς και φέρνει ταπάνω κάτω.

Συνήθως λέγεται ότι «το παν είναι η υγεία». Επίσης, ότι «το γήρας ουκ έρχεται μόνον», αλλά συνοδεύεται μεπολλά δεινά, που οδηγούν στον θάνατο. Αυτό ουσιαστικά είναι υποδούλωσι στη μοίρα και ηττοπάθεια.

Αλλά ούτε για την Εκκλησία ούτε για τον Τσαρούχη είναι έτσι τα πράγματα. Η υγεία είναι σημαντικό αγαθό, αλλά δεν είναι το παν. Και το γήρας ουκ έρχεται μόνον, αλλά φέρνει μαζί του -γι' αυτούς που ζητούν τα τίμια- τηνευτυχία που δεν περιγράφεται.

Η δύσις του ηλίου λέγεται -νομίζω μόνον στα Ελληνικά- και βιούται ως βασίλεμα. Ο ήλιος βασιλεύει όχι όταν μεσουρανει, αλλά όταν δύη και σβήνη. Και ο αληθινός άνθρωπος βρίσκει τη δύσι και το τέλος ως βασίλεμα, ανατολή νέου φωτός και ακτίστου φέγγους.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία ο 103^{ος} Ψαλμός, όταν διαβάζεται ως προιμιακός στον Εσπερινό, δεν καταλήγει όπως στην Παλαιά Διαθήκη. Τελειώνει με τους προηγούμενους στίχους: «έθου σκότος και εγένετο νυξ» (στίχος 20), «ως μεγαλύνθη τα έργα σου, Κύριε, πάντα εν σοφία εποίησας» (στίχος 24), «Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι. Και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν».

Επειδή ο άνθρωπος ζητά το πολύ φως, και η Εκκλησία το ξέρει, γι' αυτό δεν τελειώνει ο Προιμιακός με τοκτιστό φως της δημιουργίας, αλλά με αυτό που για την κοινή λογική και αίσθησι λέγεται και φαίνεται σκότος, επειδή είναι πλησμονή ακτίστου και αδύναμου φωτοχυσίας.

Και όταν σε ένα Μεγάλο Εσπερινό άκουσε το «Φως ιλαρόν» ψαλλόμενο από τους ιερείς, είχε συντονισθεί ηευαισθησία του στο ρυθμό εκείνο του αρχαίου ύμνου, που

κυριολεκτικά ρίχνει τα τείχη της Ιεριχώ. Είχε πάρει τομήνυμα των αιώνων ο Τσαρούχης· και βγαίνοντας έξω, μετά τον Εσπερινό, είπε: «Αυτό είναι το αληθινόμαστούρωμα. Εδώ να έλθουν οι νέοι που το ζητούν ματαίως με χίλιους άλλους τρόπους».

Όταν πατήσεις στο ύψωμα της βεβαιότητας που κάνει τα γεράματα αφορμή ευτυχίας, τότε ηρεμείς· στέκεσαι καιπροχωρείς. Σου αποκαλύπτονται, δια της στάσεως και θέας, διαρκώς νέα βάθη του παρελθόντος και του μέλλοντος.Μιλάς ελεύθερα για όλα, γιατί τα βλέπεις δίπλα σου. Έχεις απαντήσεις για τα δύσκολα. Βρίσκεις τη συνάφεια τωναντιθέσεων. Είσαι ήρεμος μέσα στην ταραχή και τρέφεις από τα αναλλοίωτα δια των προσκαίρων. Δεν θίγεις, καιδεν θίγεσαι. Δεν ζητάς παινάδια ή θέσεις. Ασχολείσαι με άλλα θέματα.

Και ο Τσαρούχης δεν προσανατολιζόταν σε πράγματα που παρέρχονται. Δεν στηριζόταν σε βάσεις πουγλιστρούν και φεύγουν. Είχε πονέσει. Και ο πόνος επιβάλλει απλότητα. Απαγορεύει τη φλυαρία.

Τα σχόλιά του για τα διάφορα πρόσωπα και πράγματα έχουν μια εσωτερική συνοχή. Δεν σχολίαζε πράγματαπρόσκαιρα και φρόκαλα που τα παίρνει ο άνεμος. Ή, καλύτερα, τα σχόλιά του για οποιαδήποτε πρόσωπα, πράγματακαι γεγονότα δεν ήσαν απ' εκείνα που τα παίρνει ο άνεμος.

Όταν στο Άγιον Όρος κάποιος τον είδε για πρώτη φορά, με έκπληξη είπε: «Α, εσείς είστε ο κύριος Τσαρούχης;» Εκείνος συμπλήρωσε: «Εγώ είμαι αυτός που νοιώθω σαν κατσαρίδα πεταμένη ανάποδα σε μιαμπανιέρα. Και το θέμα είναι να μπορέσω να σταθώ στα πόδια μου».

Άλλοτε σε συζήτηση για τη φύσι της Ορθοδοξίας, είπε: «Η Ορθοδοξία είναι σαν ένας λεκές, που δεν τον βγάζεικανένα απορρυπαντικό».

Χρησιμοποιούσε τολμηρές εκφράσεις, για να πη εκείνο που ήθελε, επειδή ήταν ζωγράφος και είχε ξεκάθαρα ταπράγματα μέσα του.

Γνώρισα γυναίκες που αυτοκτόνησαν, όταν είδαν ρυτίδες στο προσωπό τους. Συνάντησα 'πνευματικούς' ανθρώπους που ήταν καταπρικαμένοι, γιατί δεν διορίσθηκαν σε περίοπτη θέση.

Και είδα γέρους απλούς, φτωχούς καλόγερους, που, όσο πέραγε ο καιρός, από μέσα τους έλαμπε, ως φωσανέσπερο, η πνευματική αγαλλίασι που τους πλημμύριζε. Στον Τσαρούχη συνέβη το ίδιο· όσο γερνούσε, ηύξανε ηέσωθεν σοφία και το φως. Σοβαρός και αγέλαστος αλλά, ταυτόχρονα, σίγουρος και ευτυχισμένος, έκρυβε μέσα τουθεία παράκλησι, που του ρύθμιζε τη ζωή.

Όταν κάποτε στο Άγιον Όρος κατέβαινε κούτσα-κούτσα για την εκκλησία, όπου παρακολουθούσε όλες τιςακολουθίες, και είδε φοιτητές να πηγαίνουν προς το αρχοναταρίκι, τους είπε: «Πηγαίνετε να ξεκουραστήτε. Είστενέοι και έχετε ανάγκη από ύπνο. Εγώ δεν έχω ανάγκη από ξεκούρασι, γιατί είμαι σαν μια μούμια».

Δεν τον πείραζαν τα γεράματα· γι' αυτό μπορούσε να αυτοχαρακτηρίζεται ως μούμια. Δεν απαιτούσεαναγνωρίσεις και καλή συμπεριφορά, γιατί είχε τη σπίθα της αιωνίου ζωής, που τον ανεδείκνυε όντως καλλιτέχνηκαι άνθρωπο.

Ενώ σε έργα νεότητός του βρίσκεις κάτι από τη δυστυχία που αναφέρει, τα έργα και οι λόγοι των γηρατειώντου φανερώνουν την πένθιμη και μελαγχολική ευτυχία -πλήρωμα χαράς- η οποία βάρυνε την ψυχή του και τονκατέστησε πτωχό, «πολλούς δε πλουτίζοντα».

Κάποιος, σχολιάζοντας αρνητικά το βιβλίο *Ως στρουθίον μονάζον επί δώματος*, έλεγε: «Μα, αυτός δεν λείπειαπό καμμία κοσμική συγκέντρωσι, πως είναι στρουθίον μονάζον;»

Δεν είχε καταλάβει ότι ο Τσαρούχης ήταν με όλους, χωρίς να φεύγη από την ησυχία της μοναξιάς του. Ήτανμε όλους και, ταυτόχρονα, βρισκόταν αλλού, γιατί πάντοτε έβλεπε πιο μακριά από τα παρερχόμενα, που βλέπουν οιπολλοί. Μέσα από τη σύγχυσι και την οχλαγωγία μπορούσε να παίρνη στοιχεία ησυχίας και βεβαιότητας.

Κάποτε, καθώς έβγαινε από το Άγιον Όρος με το καράβι της συγκοινωνίας, τον είχαν περικυκλώσει πολλοίφοιτητές και τον είχαν κυριολεκτικά πνίξει με ερωτήσεις, συζητήσεις και φασαρία. Κατεβαίνοντας τις σκάλες τουκαραβιού είπα: «Συγγνώμη, σας κουράσαμε με ατέλειωτη φασαρία» (πολλοί από τους συζητητές της παρέας ήσανπροσκυνητές της Μονής μας). Εκείνος είπε: «Όχι. Ήταν καλά, γιατί πάντοτε κρατώ τη [ζωγραφική](#) απόστασι».

Η ζωγραφική απόστασι δια της ωριμότητας τον προστάτευε από τις επιπολαιότητες. Και ο πόνος που πέρασε, τον έκανε ικανό να τρέφεται από πράγματα που συγχύζουν και εκνευρίζουν τον ανώριμο.

Γι' αυτό, όταν κάποιος τελευταία μου έλεγε: «Χάσαμε τον Τσαρούχη. Μέχρι τώρα ξέραμε ότι βρίσκεται στο Μαρούσι, και αυτό ήταν μια παρηγοριά», κατάλαβα τι έλεγε. Συμφωνούσα, και δεν συμφωνούσα ταυτόχρονα. Γιατί ο Τσαρούχης πέτυχε κάτι που δεν χάνεται με τον θάνατο, αλλά καθαίρεται δι' αυτού.

Ήταν γέρος με πνεύμα άγρυπνο. Ήταν ήσυχος, και τάραζε τα νερά της νωχέλειας.

Η ησυχία του τρεφόταν από τη συναναστροφή. Και η μοναξιά του ήταν αφορμή αναπαύσεως για όλους.

Στις συνηθισμένες ερωτήσεις απαντούσε απρόσμενα, χωρίς προσπάθεια, γιατί είχε ξεπεράσει την αντίθεση του παραδοσιακού και του μοντέρνου με το να έχει καταποντισθή στο αληθινό.

Ήταν μεγάλος· γι' αυτό ανέπαυε τους μικρούς. Ήταν όντως πετυχημένος· γι' αυτό τόνιζε τις αποτυχίες και ταβάσαν της ζωής του.

Δεν γελούσε, και σου έδινε χαρά. Ήταν χούφταλο τρεμάμενο, και σου έδειχνε το ατρεμούλιαστο φως της ευτυχίας, που αναδύεται από τα γεράματα και τον πόνο.

Πολλοί ήθελαν να βρίσκονται μαζί του, γιατί δεν πλήγωνε κανένα, μόνο φώτιζε.

Στα τελευταία του έβαζε κάθε πρωί να του διαβάζουν τη νεκρώσιμη ακολουθία, για να έχει χαρούμενη μέρα.

Έφυγε γαλήνιος, αφήνοντας για πάντα παρηγοριά στους πολλούς.

Του αρχιμ. Βασιλείου Γοντικάκη, προηγούμενου της Ιεράς Μονής Ιβήρων

Πηγή: Συλλογικός τόμος, *Ωσεί μύρα*, Αθήνα 1998, σσ. 21-24 και βιβλίο *Λειτουργικός τρόπος της Ιεράς Μονής Ιβήρων του Αγίου Όρους στο κεφάλαιο «Επί την ηλίου δύσιν»* σσ. 103-109.

Ευχαριστίες στον Σπύρο Γκ.

Πηγές: istologio.org – agioritikesmnimes.blogspot.gr